

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 5 juli 2019

Mål nr

T 5247-18

PARTER

Klagande

1. AE

2. HG

3. KG

4. MH

5. PI

6. SK

7. HL

8. GL

Ombud och målsägandebiträde för 1–8: Advokat IG

Motpart

TK

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-10-03 i mål T 1621-18

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

IG ska få ersättning av allmänna medel för biträdet åt AE, HG, KG, MH, PI, SK, HL och GL i Högsta domstolen med 3 397 kr. Av beloppet avser 2 718 kr arbete och 679 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Målsägandena – AE, HG, KG, MH, PI, SK, HL och GL – har yrkat att Högsta domstolen ska bifalla deras yrkande om kränkingsersättning.

TK har fått möjlighet att svara på överklagandet men har inte hört av sig.

DOMSKÄL**Vad målet i Högsta domstolen gäller**

1. Den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ska ersätta den skada som kränkningen innebär (2 kap. 3 § skadeståndslagen).

2. Frågan i Högsta domstolen är i första hand om bedrägeribrott kan utgöra grund för kränkingsersättning.

Bakgrund

3. Tingsrätten har fällt TK till ansvar för bl.a. grovt bedrägeri och försök till grovt bedrägeri. Bedrägerigärningarna har bestått i att TK förmått eller försökt förmå målsägandena, som var i åldrarna 78–91 år, att betala för takreparationer, trots att han aldrig haft för avsikt att utföra några reparationer.

4. Tingsrätten har bedömt gärningarna som grova brott, dels därför att det varit fråga om upprepade brott och därmed ett systematiskt handlande, dels därför att brotten i viss mån har planerats samt att de har präglats av förslagenhet och avsett äldre människor.

5. Målsägandena yrkade kränkingsersättning för bedrägeribrotten. Tingsrätten fann att det inte hade varit fråga om sådana allvarliga kränkningar som ger rätt till ersättning enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen och avslog yrkandena. Hovrätten har instämt i tingsrättens bedömning.

Kränkingsersättning

6. Utmärkande för de brott som grundar rätt till ersättning för kränkning enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen är att de innefattar ett angrepp på den skadelidandes personliga integritet, närmast dennes privatliv och människovärde. Kränkingsersättningen avser att kompensera för känslor som den kränkande gärningen har framkallat hos den skadelidande, såsom rädsla, förnedring, skam och liknande. (Jfr prop. 2000/01:68 s. 48.)

7. Rätten till ersättning är således i första hand knuten till integritetskränkande angrepp mot person, frihet, frid eller ära. En gärning som har kriminaliserats på grund av ett annat skyddsintresse än de som räknas upp i 2 kap. 3 § skadeståndslagen, t.ex. skydd av den drabbades egendom, anses normalt inte kunna ligga till grund för kränkingsersättning. Det sker i dessa

fall genom brottet inte någon sådan kränkning av den enskilde som förutsätts för skadestånd.

8. Förmögenhetsbrott kan därför normalt inte utgöra grund för kränkingsersättning. Avsteg från den huvudregeln har dock förekommit i fall där den brottsliga gärningen innefattat ett integritetskränkande angrepp av det slag som anges i 2 kap. 3 § skadeståndslagen. Som exempel kan nämnas stöld som förövats genom ett bostadsinbrott, om målsäganden befunnit sig i sin bostad eller om inbrottet annars innefattat en särskilt omfattande förgripelse på den drabbades frid och privatliv (NJA 2011 s. 3).

9. Trots att den drabbade ofta kan uppleva obehag även vid bedrägeri är skyddsintresset förmögenhetsöverföringen; vilseledandet i sig innefattar normalt inte något sådant integritetskränkande angrepp som avses i 2 kap. 3 § skadeståndslagen (jfr SOU 1992:84 s. 125).

Bedömningen i detta fall

10. Bedrägeribrotten präglas visserligen av förslagenhet. Någon påverkan av integritetskränkande slag förekom emellertid inte, utan TK uppträdde enligt målsägandena korrekt och förtroendeingivande. Gärningarna innefattar alltså inte något sådant angrepp på målsägandenas person, frihet, frid eller ära som avses i 2 kap. 3 § skadeståndslagen, ett förhållande som inte ändras av att brotten har begåtts mot äldre.

11. Det saknas mot bakgrund av det anförda förutsättningar att bifalla målsägandenas begäran om kränkingsersättning. Hovrättens domslut ska därför fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Eric M. Runesson (referent) och Stefan Reimer
Föredragande justitiesekreterare: Ulrika Stenström